

Miejsce na naklejkę z kodem szkoły

Marzec 2019

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY
Z NOWINAMI
HISTORIA
POZIOM ROZSZERZONY

CZAS PRACY 180 MINUT

Instrukcja dla zdającego

Za rozwiązanie
wszystkich zadań:

50 punktów

Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 22 strony (zadania 1 – 26).

Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.

Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym. Pisz czytelnie.

Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.

Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.

Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane:

Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL. .

Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Kod zdającego

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Zad. 1 Podaj nazwy starożytnych cywilizacji, z kręgu których pochodzą opisy: (1 pkt)

I:

Ważną rolę w medycynie odegrała bogini Izyda. Była ona przede wszystkim boginią magii i autorką wielu najsilniejszych zaklęć. (...) Wymienić tu także trzeba boginię Sachmet, którą przedstawiano w postaci kobiety z głową lwicy. Bogini ta zsyłała zarazę, ale także ją opanowywała. Lekarze kapłani nosili tytuł kapłanów bogini Sachmet.

II:

Do najstarszych bóstw związanych z medycyną należała bogini Ejletyja, opiekunka kobiet ciężarnych i rodzących, której kult wywodził się z czasów kultury minojskiej. Bóg Pajon, lekarz bogów i ludzi, utożsamiony później z Apollinem, który w epoce mykeńskiej stał się powszechnie (...) uznawanym bogiem wróżbitą i bogiem lekarzem. (...) Do bóstw opiekujących się ludzkim zdrowiem należała również Atena z przydomkiem Hygieia.

Cyt. Za: *Historia medycyny pod red. Tadeusza Brzezińskiego, Warszawa 1988, PZWL, str.32, 37.*

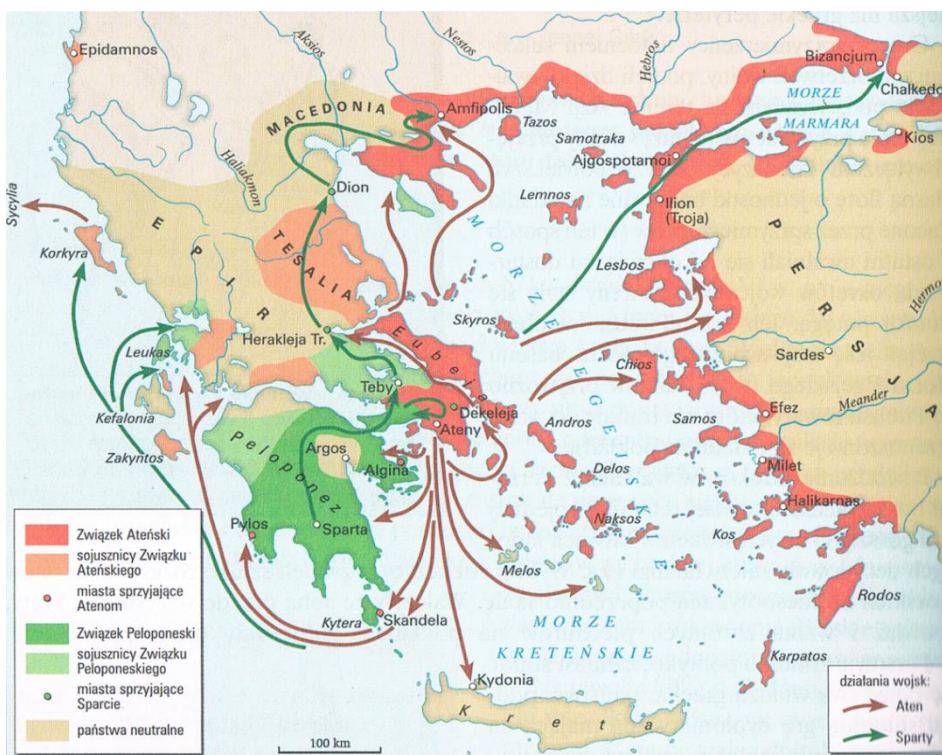
Tekst I:

Tekst II:

Zad. 2 (1 pkt) Rozstrzygnij, czy mapa ze źródła a) przedstawia to samo wydarzenie, co tekst ze źródła b).

Odpowiedź uzasadnij.

a) Mapa

Ewa Wipszycka Historia dla maturzysty. Starożytność. Podręcznik. Liceum ogólnokształcące, zakres rozszerzony, Wyd. Szkolne PWN, Warszawa 2003, str. 106

b) Zdania wodzów ateńskich były podzielone; jedni nie chcieli dopuszczać do walki (...), drudzy wraz z Miltiadesem radzili bić się. (...) Ateńczycy na dany znak ruszyli pędem przeciw barbarzyńcom (...), na obu skrzydłach zwyciężyli.

Cyt. Za *Herodot, Dzieje, Wrocław 2005, str.471 – 478*

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

Zad. 3 Rozpoznaj postacie władców, których dotyczą poniższe opisy: (1 pkt)

a) Lecz skoro żołnierzy przynęcił darami, lud rozdawnictwem zboża, a wszystkich słodyczą spokoju, powoli zaczął się wznosić i przejmować funkcje senatu, urzędników i praw. Nikt mu w tym nie stawiał oporu, gdyż najbutniejsi padli w bojach albo wskutek

proskrypcji, a z pozostałych arystokratów im bardziej kto był gotowy do służalstwa, tym bardziej wyróżniano go bogactwami i zaszczytami. Wyniesieni więc przez zmianę stosunków, woleli bezpieczną terażniejszość niż niebezpieczną przeszłość.

Roczniki, Tacyt, cyt.za Ewa Wipszycka, Historia dla maturzysty... str. 166

b) Schwytano więc naprzód tych, którzy przyznawali się do przynależności do grupy, potem na podstawie ich zeznań ogromne mnóstwo innych i udowodniono im nie tyle zbrodnię podpalenia, ile nienawiść do rodzaju ludzkiego. A śmierci ich przydano to urągawisko, że okryci skórami dzikich zwierząt ginęli rozszarpywani przez psy albo przybici do krzyżów i podpalani, po zmierzchu służyli za nocne pochodnie. Na to widowisko ofiarował (...) swój park i urządził spektakl jak w cyrku, gdzie w stroju woźnicy z tłumem się mieszał lub na wozie stawał.

Roczniki, Tacyt, cyt.za Ewa Wipszycka, Historia dla maturzysty... str. 190

Źródło a) postać.....

Źródło b) postać.....

Zad. 4 Uporządkuj chronologicznie wydarzenia. Obok najwcześniejszego zapisz cyfrę 1) , następnie 2), 3), 4), 5), (1 pkt)

Książę polski Bolesław, dowiedziawszy się o śmierci dostojnego cesarza Henryka, uniesiony ambicją tak głęboko zatruty został jadem pychy, że zuchwale rościł sobie prawo, aby go nawet namaszczone i koronowano. Tę jego zarozumiałą zuchwałość wnet dosięga kara boża. Wkrótce bowiem musiał poddać się smutnemu wyrokowi śmierci.	
Jego nieskończona łaska sprawiła, iż ten, który Go tak srogo prześladował, pokajał się i pozbył na ustawiczne namowy swej ukochanej małżonki jadu przyrodzonego pogaństwa, chrztem świętym zmywając plamę grzechu pierworodnego.	
(...) na rozkaz cesarza, a na usilne prośby księcia Bolesława w grodzie pewnym, zwanym Budziszyn, utwierdzony został przysięgą pokój przez biskupów Gerona i Arnulfa i hrabiów Hermana i Dytryka oraz przez jego komornika Fryderyka dnia 30 stycznia, a to nie tak, jakby wypadało, lecz tak, jak to wówczas było możliwe; przyjąwszy wybranych zakładników, pomienieni panowie przybyli z powrotem(...).	
Również i to uważamy za godne przekazania pamięci, że za jego czasów cesarz Otto Rudy przybył do grobu świętego Wojciecha dla modlitwy i pojednania, a zarazem w celu poznania sławnego Bolesława, jak można o tym przeczytać w księdze o męczeństwie świętego.	
Przybyli na wiosnę (...) legaci papiescy odbudowali metropolię polską zachwianą po katastrofie lat trzydziestych i częściowo tylko odnowioną przez Kazimierza. (...) Na Boże Narodzenie (...) Bolesław koronował się, zapewne w Gnieźnie, w obecności aż piętnastu polskich i obcych biskupów.	

Cyt za Analiza tekstów źródłowych z historii, Wydawnictwo Szkolne Omega, Kraków 2001, str.21, 22, 23, 24, 16.

Zad. 5 Rozstrzygnij, czy działania postaci prezentowanych w źródle a) miały miejsce w okresie, o którym mówi źródło b). Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł. (1pkt)
a)

Święci Cyryl i Metody.

Ilustracja, Mikołaj Gładysz, *Historia I, Podręcznik dla klasy pierwszej liceum i technikum. Zakres podstawowy i rozszerzony. Część 2. GWO, str.35.*

b) (...) Kiedy Winidowie wyruszyli zbrojnie przeciwko Hunom, kupiec Samo podążył z ich wojskiem; tam okazał się tak uzdolniony w walce z Hunami, że dziwiono się powszechnie i ogromna ich liczba poległa od miecza Winidów. Winidowie, widząc zdolności Samona, wybierają go sobie królem, gdzie 35 lat panował szczęśliwie.

Cyt. Za Gerard Labuda, *Słowiańszczyzna pierwotna, Wybór tekstów, Warszawa 1954*

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Zad. 6 Rozstrzygnij, czy teza przedstawiona w źródle a) znajduje potwierdzenie w źródle b). Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł. (2 pkt)

a) Wiek XIV był stuleciem klęsk rycerstwa, zmuszanego często do zejścia z siodła i odpierania ataków wroga niczym rodzaj ciężkiej piechoty. Obciążenie uzbrojeniem zmuszało rycerzy do wybierania ras konia coraz silniejszych, lecz mniej szybkich, co wystawiało jeźdźca na pociski wroga. Zmuszało to do skrócenia odległości i czasu wejścia w kontakt z wrogiem, lecz gdy po drugiej stronie znalazł się zwarty szereg łuczników i kuszników, chronionych wielkimi, prostokątnymi tarczami, atak jazdy okazywał się bezskuteczny.

Cyt. Za Mikołaj Gładysz, *Historia I. Podręcznik dla klasy pierwszej liceum i technikum. Zakres podstawowy i rozszerzony, Część 2. Od średniowiecza do nowożytności. GWO, str.23.*

b)

Bitwa pod Crecy, ilustracja, za Mikołaj Gładysz, Historia I. Podręcznik dla klasy pierwszej liceum i technikum. Zakres podstawowy i rozszerzony, Część 2. Od średniowiecza do nowożytności. GWO, str.23.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

Podaj nazwę konfliktu, podczas którego została stoczona bitwa przedstawiona na ilustracji w źródle b):

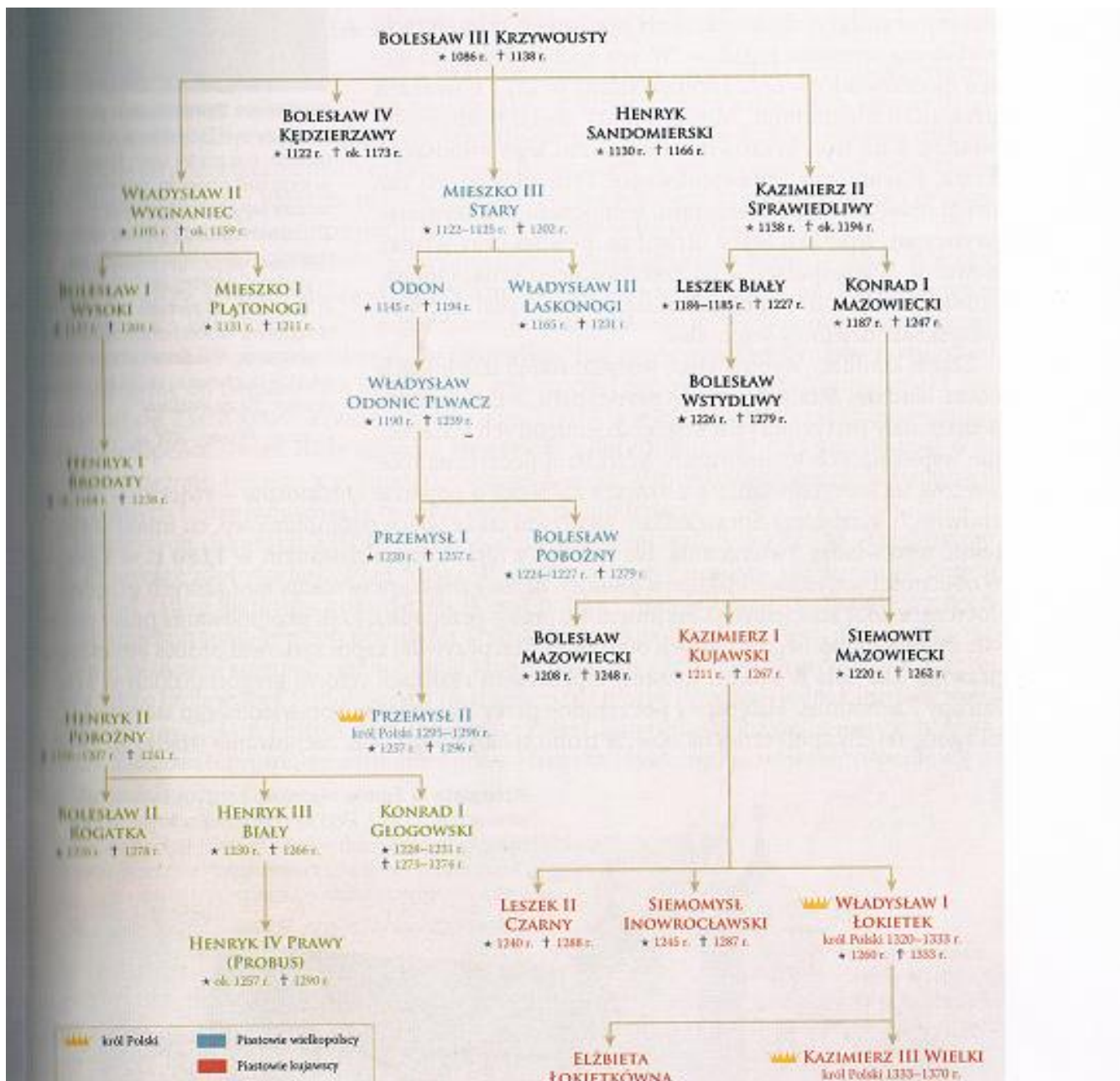
Nazwa konfliktu:

.....

.....

.....

Zad. 7 Na podstawie źródła i wiedzy własnej wykonaj polecenia: (2 pkt.)

Tablica genealogiczna Piastów rozbić dzielnicowe, Ryszard Kulesza, Krzysztof Kowalewski, Zrozumieć przeszłość, Starożytność i średniowiecze, Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum, część I. Zakres rozszerzony, Wyd. Nowa Era, str. 427.

a) Określ stopień pokrewieństwa pomiędzy:

I

Pierwszym Piastem koronowanym w okresie rozbięcia dzielnicowego a Mieszkiem Starym.

Stopień pokrewieństwa:

.....

II

Księciem śląskim, który poległ w bitwie pod Legnicą a Henrykiem IV Probusem.

Stopień pokrewieństwa:

.....

III

Władcą, którego koronacja zakończyła rozbić dzielnicowe w Polsce a Leszkiem Czarnym

Stopień pokrewieństwa:

.....

W odpowiedzi wykorzystaj informacje przedstawione w źródle oraz własną wiedzę.

b) Określ stopień pokrewieństwa pomiędzy wystawcą poniższego dokumentu a ostatnim królem polskim z dynastii Piastów:

(...) 6. Chcemy zadowolić się tym tylko, aby corocznie na św. Marcina wyznawcę nam i następcom naszym na znak najwyższego panowania i uznania korony Królestwa Polskiego, płacono po dwa grosze zwykłej monety, w Królestwie obieg mającej, których czterdzieści osiem idzie na grzywnę polską, z każdego osiadłego i dzierżonego łanu lub jego części.(...)

Cyt. Za Melania Sobańska – Bondaruk, Stanisław Bogusław Lenard, *Wiek V – XV w źródłach, Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1997 str.184.*

Stopień pokrewieństwa:

Zad. 8 Rozstrzygnij na podstawie tekstów i własnej wiedzy, które stwierdzenia są prawdziwe (P), a które fałszywe (F). (1 pkt)

a) (Słowo) okres (aetas) używane jest w dwojakim znaczeniu: bowiem albo gdy chodzi o człowieka, mówi się wtedy o okresie dzieciństwa, młodości i starości, albo gdy chodzi o świat, określa się jako pierwszy okres – czasy od Adama do Noego, drugi – od Noego do Abrahama, trzeci – od Abrahama aż do Dawida, czwarty – od Dawida aż do wędrówki Judejczyków do Babilonii, piąty wreszcie od wcielenia Zbawiciela; szósty – obecny okres trwa, aż do tego czasu, kiedy ten świat się skończy.

O atomach: Atomami filozofowie nazywają pewne najmniejsze części ciała na świecie, niemożliwe do zobaczenia, które są niepodzielne i stąd nazywają się atomoi (po grecku niepodzielne).

Łzydor z Sewilli, *Etymologie, Cyt. Za Upadek cesarstwa rzymskiego i początki feudalizmu na Zachodzie i w Bizancjum, oprac. M. H. Serejski, Warszawa 1954, str. 126 -128.*

b) Był rycerz, człowiek godny i prawy.

Odkąd zaczął swe konne wyprawy,

`Sztukę kochał rycerską i świetność,

Cześć i wierność, toż dworność, szlachetność.(...)

Cyt. Za Geoffrey Chaucer, *Opowieść rycerza, przeł. Przemysław Mroczkowski, Kraków 1988, str. 5-6*

Zdanie:	P/F
Jedynym źródłem wiedzy o świecie w średniowieczu była Biblia	
Tematyka literatury świeckiej pozostawała jedynie w kręgu spraw wiary i religii.	
Najstarsze uniwersytety powstały w Europie środkowej i wschodniej.	

Zad. 9 Na podstawie źródła wykonaj polecenie: (1 pkt)

Otóż trzeba, aby ci, którzy są suwerenni, nie byli w żaden sposób poddani rozkazodawstwu drugiego i aby mogli wydawać i znosić prawa dla poddanych lub unicestwić prawa nieużyteczne, aby w ich miejsce ustanowić nowe. Nie może tego uczynić nikt, kto sam poddany jest prawom. Nikt też nie może tego zrobić w stosunku do tych, którzy mają rozkazodawstwo nad nimi. Dlatego to prawo powiada, że książę jest zwolniony od władzy praw. (...) Mówię tedy, nigdy nie jest dopuszczalne, aby poddany nastawał w czymkolwiek na swego księcia suwerennego, choćby był niegodziwym i okrutnym tyranem.

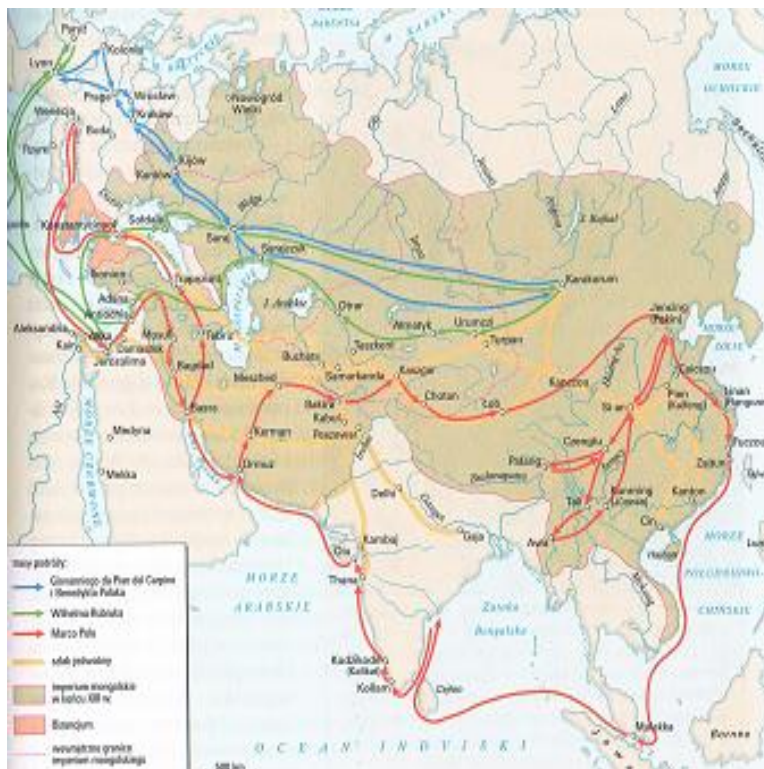
Jean Bodin, *Sześć ksiąg o Rzeczypospolitej, w : Wiek XVI-XVIII w źródłach, Warszawa 1997, str. 181*

Podaj nazwę formy monarchii, której zwolennikiem jest autor powyższego tekstu.

Nazwa:

.....

Zad. 10 Zaproponuj tytuł poniższej mapy. Pamiętaj o podaniu tematu, przestrzeni i czasu. (1 pkt)

Mapa, Halina Manikowska, *Historia dla maturzysty, Średniowiecze*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2006, str 277.

Tytuł mapy:

Zad. 11 Podaj nazwy cytowanych dokumentów oraz daty ich powstania: (3 pkt)

a) Henryk, z Bożej łaski król Francji i Nawarry, wszystkim obecnym i przyszłym pozdrowienie (...). Zabraniaemy wszystkim poddanym naszym jakiegokolwiek stanu i godności (...) zaczepiać się wzajemnie z powodu tego, co zaszło w przeszłości, z jakiegokolwiek powodu lub pod jakimkolwiek pozorem; lecz mają się zachowywać i żyć razem spokojnie, jak bracia, przyjaciele i współobywatele, z zagrożeniem ukarania sprzeciwiających się, jako łamiących pokój i burzycieli spokoju publicznego.

Nazwa dokumentu.....

Data powstania.....

b) My, Rady Koronne, duchowne i świeckie i rycerstwo wszystko, i stany insze jednej a nierozdzielnej Rzeczypospolitej(...)

Oznajmujemy wszystkim komu należy ad perpetuam rei memoriam (na wieczną rzeczy pamiątkę), iż pod tym niebezpiecznym czasem, bez króla pana zwierzchniego mieszkając, staraliśmy się o to wszyscy pilnie na zjeździe warszawskim, jakobyśmy przykładem przodków swych sami między sobą pokój, sprawiedliwość, porządek i obronę Rzeczypospolitej zatrzymać i zachować mogli. (...) A mianowicie to poprzysiąc; pokój pospolity między rozerwanymi i różnymi ludźmi w wierze i nabożeństwie zachowywać i nas za granicę koronną nigdy nie ciągnąć. (...)

Nazwa dokumentu.....

Data powstania.....

c) 3. Nie ma też Cesarski Majestat, My, ani elektorowie, ni książęta, ni stany świętego państwa prześladować żadnego stanu państwa z powodu konfesji augsburskiej ani inną drogą od tej religii

wyznania augsburskiego, wiary, obrzędów kościelnych, zarządzeń i ceremonii (nie ma) odrywać, lecz tylko ma pozostawić w spokoju przy tejże religii (...)

5. Jednak wszyscy inni, którzy do jednej z wyżej wymienionych religii nie należą, nie mają być niniejszym pokojem objęci, lecz zupełnie wyłączeni(...)

Nazwa dokumentu.....

Data powstania.....

Wszystkie cytaty za Michał Kopczyński, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 1 1492-1696, wyd. Stentor, Warszawa 2006, str.108-109.

Zad. 12 Przeanalizuj zestawienie i wykonaj polecenia: (1 pkt)

Wzrost cen w Polsce i Anglii w XVI wieku

LATA	WZROST CEN			
	POLSKA		ANGLIA	
	ŻYTO	BUTY	PSZENICA	SUKNO
1501-1510	100	100	100	100
1521-1530	167	64	136	154
1551-1560	311	100	279	137
1571-1580	333	160	303	177
1590-1600	411	245	633	-

Za: Michał Kopczyński, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 1 1492-1696, wyd. Stentor, Warszawa 2006, str.47

Biorąc pod uwagę charakter i okres w historii, podaj nazwę zjawiska ekonomicznego, ilustrowanego zestawieniem oraz uzasadnij odpowiedź:

Nazwa:

.....

Uzasadnienie:

.....

Zad. 13 Na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy własnej wykonaj polecenia: (2 pkt)

Konsyderując ja tedy, iż to już od dwóch set lat z linii macierzystej, a od siedmiudziesiąt z ojczyznej, dom mój wolnymi waszmościów głosami na tym tronie jest posadzony; zem i sam w tej ojczyźnie zrodzony, wychowany i od waszmościów obrany panuję, życzyłem sobie ten pomnik wdzięczności w umysłach waszych zostawić, żeby dobrodziejstw wzajem i miłości domu mojego i mojej pamiątka zaraz ze mną nie wygasła; żeby ja mógł i po śmierci mojej na wdzięczne wspomnienie zasłużywszy, w sercach waszmościów trwać, przewiodłszy waszmościów przez zachęcenie i zezwolenie moje do wolnej elekcji, która tylko za żywota mojego przedsięwzięta istotnie wolną być może(...).

Jan Kazimierz, mowa ma sejmie w 1661 roku, cyt. Za: Wojciech Kalwat, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia. Zeszyt ćwiczeń z tekstami źródłowymi, klasa 2 liceum i technikum, Wyd. Stentor, str.114.

a) Podaj nazwę sposobu elekcji, o której mówi źródło:

Nazwa:

.....

b) Podaj imiona polskiego króla, który jako jedyny został wybrany w takiej formie elekcji:

Król:

.....

Zad. 14 Podaj nazwy oraz daty powstania cytowanych dokumentów: (2 pkt)

- a) (...) Najjaśniejszy Kurfirsz (elektor) wszystko, co po całym Królestwie Polskim i Wielkim Księstwie Litewskim i biskupstwie warmińskim przez tę wojnę, albo traktaty szwedzkie jakimkolwiek sposobem opanował i rzeczą samą dźrzy,(...) zupełnie odda i bez żadnej rezerwy przywróci(...). Lubo zaś Najjaś. Kurfirsz i wszyscy męskiej płci następcy jego od lennego poddaństwa, którym dotąd Królowi i Rzpltej Polskiej obowiązani byli, i od wszystkich tych powinności, które za tym idą, uwalniają się, (...)

Cyt. Za Upadek międzynarodowego znaczenia Polski w wieku XVII-XVIII, Teksty Źródłowe do Nauki Historii w Szkole, nr 17, oprac. Z. Libiszowska, Warszawa 1960, str. 7

Nazwa dokumentu.....

Data.....

- b) (...) Komisja między stanami Korony Polskiej i W. Ks. Litewskiego (...), a wielmożnym hetmanem i wojskiem zaporoskim.(...)

Dla tym lepszego tych pakt utwierdzenia i pewności hetman wojsk ruskich ad ex tremā vitae suae tempore (do końca swego życia) hetmanem ruskim i pierwszym w województwach kijowskim, braclawskim i czernihowskim senatorem(...)

Spólna rada i wspólne siły być mają tych (trzech) narodów przeciw każdemu nieprzyjacielowi.

(...) dla pewniejszego dotrzymania tego (...)postanowienia pozwala temuż narodowi ruskiemu Jego Królewska Mość i Rzeczpospolita wolnych pieczętarzów, marszałków i podskarbach (...) i inne urzędy narodu ruskiego, którzy według roty urzędników koronnych przysięgę wykonać mają.

Cyt. Za Wojciech Kalwat, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia. Zeszyt ćwiczeń z tekstami źródłowymi, klasa 2 liceum i technikum, Wyd. Stentor, str.111 - 112.

Nazwa dokumentu.....

Data.....

Zad. 15 Rozstrzygnij, czy budowla przedstawiona w źródle a) powstała współcześnie z instytucją, o której powstaniu mówi źródło b). Odpowiedź uzasadnij. (1 pkt)

a)

Zdjęcie, za: : Michał Kopczyński, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 1 1492-1696, wyd. Stentor, Warszawa 2006, str.231.

- b) Ponieważ Ociec święty przez wydaną do wszystkich państw chrześcijańskie bullę (...) skonfiskował institutum zakonu ks. Jezuitów, którzy w kraju większą część funduszów, na edukacją młodzi destylowanych (przeznaczonych) i więksi część edukacji, za dozwoleniem Rzeczypospolitej wielo konstytucyjami nadany utrzymywali. (...)

1-mo Ustanawiamy Komisją w Warszawie odprawować się mającą do edukacji młodzi szlacheckiej pod protekcją Jego Królewskiej Mości Pana naszego Miłościwego. (...) Odtąd tedy wszystkie generalnie akademie, gimnazya, kolonie akademickie, szkoły publiczne (...) z tym wszystkim , co tylko do wydoskonalenia nauk i ćwiczenia w nich młodzi szlacheckiej ściągają się może, pod dozór i rozporządzeń Komisji tej oddajemy(...)

cyt. Za: Wojciech Kalwat, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia. Zeszyt ćwiczeń z tekstami źródłowymi, klasa 2 liceum i technikum, Wyd. Stentor, str.144.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

Zad. 16 Wyjaśnij wymowę ideową prezentowanej karykatury. W odpowiedzi odwołaj się do elementów graficznych ilustracji: (2 pkt)

Ilustracja, Za: Michał Kopczyński, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 2, 1697 - 1871, wyd. Stentor, Warszawa 2006, str.82

Wyjaśnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. Rozpoznaj teksty dokumentów, których fragmenty cytują źródła: (2 pkt)

Tekst dokumentu:	Nazwa dokumentu:
(...) Art.5 Korona księżęca warszawska jest dziedziczną w osobie Króla Saskiego, jego potomków, dziedziców i następców(...)	
(...) 2-do Że osoba wszelkiego włościanina jest wolna i że mu wolno przenieść się, gdzie chce,(...) 3-tio Że lud ma ulżenie w robociznach, tak, iż ten, który robi dni 5 lub 6 w tygodniu, ma mieć 2 dni opuszczone w tygodniu.(...)	
Art. I Dział 1. Władzę ustawodawczą sprawować będzie Kongres(...), który będzie się składał z Senatu i Izby Reprezentantów(..) Art.II Dział 1. Władza wykonawcza należeć będzie do Prezydenta(...)	
Art. I Ludzie rodzą się i pozostają wolnymi i równymi co do praw. Podstawą różnic społecznych może być tylko wzgląd na pożytek ogółu. Art. III Źródło wszelkiej władzy tkwi w narodzie. (...)	
Art. 3. Korona Królestwa Polskiego jest dziedziczną w osobie naszej i naszych potomków(...) Art. 5. Król w przypadku swojej nieprzytomności mianuje namiestnika, który powinien mieszkać w Królestwie.(...) Art. 8. Stosunki polityki zewnętrznej naszego Cesarstwa będą wspólne naszemu Królestwu (...)	

Cyt. Za Wojciech Kalwat, *Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia. Zeszyt ćwiczeń z tekstami źródłowymi, klasa 2 liceum i technikum, Wyd. Stentor, : Michał Kopczyński, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 2, 1697 - 1871, wyd. Stentor, Warszawa 2006.*

Zad. 18 Na podstawie źródeł i własnej wiedzy rozstrzygnij, które zdania są prawdziwe (P), a które fałszywe (F): (1 pkt)

a)

Mapa, Michał Kopczyński, *Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 2, 1697 - 1871, wyd. Stentor, Warszawa 2006., str. 110.*

b) Proletariat, najniższa warstwa obecnego społeczeństwa, nie może się wydzwignąć, nie może się wyprostować, nie wysadzając w powietrze całej nadbudowy warstw stanowiących oficjalne społeczeństwo.(...) Wraz z rozwojem wielkiego przemysłu usuwa się przeto spod nóg burżuazji sama podstawa, na której wytwarza ona i przywłaszcza sobie produkty. Wytwarza ona przede wszystkim swoich własnych grabarzy. Jej zagłada i zwycięstwo proletariatu są równie nieuniknione.(...). Proletariusze wszystkich krajów, łączcie się!

Za: Michał Kopczyński, *Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 2, 1697 - 1871, wyd. Stentor, Warszawa 2006, str. 118.*

Zdanie:	P/F
Najgęstsza sieć linii kolejowych istniała w kraju, gdzie rozpoczęła się rewolucja przemysłowa.	
Rozwój ideologii prezentowanej w źródle b) miał związek ze wzrostem liczebnym klasy robotniczej.	
Autor tekstu ze źródła b) jest zwolennikiem socjalizmu utopijnego.	

Zad. 19 Na podstawie źródeł i własnej wiedzy wykonaj polecenia: (2 pkt)

a) Art. 1 . Zgodnie ze słowami Pisma Świętego, nakazującymi wszystkim ludziom, by byli sobie wzajemnie jak bracia, trzej monarchowie wiążą się węzłami prawdziwego, nierozzerwalnego braterstwa i uważając się za współrodaków, będą zawsze i wszędzie okazywali sobie poparcie i pomoc; (...)

Art. 3. Wszystkie mocarstwa, które zechcą uroczystie uznać święte zasady leżące u podstaw niniejszego aktu i które uznają, jak ważne jest dla szczęścia narodów zbyt długo trawionych niepokojem, aby prawdy te wywierały odtąd na losy ludzkie należy im wpływ, będą przyjęte do tego Świętego Przymierza z całą gotowością i życzliwością.

Za: Michał Kopczyński, *Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 2, 1697 - 1871, wyd. Stentor, Warszawa 2006, str. 160*

b)

Mapy. Michał Kopczyński, *Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia czasy nowożytne część 2, 1697 - 1871*, wyd. Stentor, Warszawa 2006, str. 166,169.

I. Wyjaśnij, jaki był cel utworzenia organizacji, o której mówi źródło a)

.....

.....

.....

II. Rozstrzygnij, czy źródło b) potwierdza skuteczność działania organizacji, o której mówi źródło a). Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

20. Na podstawie źródeł i własnej wiedzy wykonaj polecenia: (2 pkt)

a) Odrodzona, niepodległa Polska demokratyczną będzie. Wszyscy bez różnicy wyznań i rodu odbiorą w niej umysłowe, polityczne i socjalne usamowolnienie, nowy porządek obejmujący własność, pracę, przemysł, wychowanie i wszystkie stosunki towarzyskie, na zasadach równości oparty, zajmie miejsce bezrządu, któremu przywłaszczyciele nazwisko praw dotąd nadają. (...) Wszechwładztwo wróci do ludu, stan niegdyś panujący rozwiąże się ostatecznie, między lud zstąpi, stanie się ludem, wszyscy będą równi, wszyscy wolni, wszyscy dziećmi jednej matki Ojczyzny. (...) Dla odzyskania niepodległego bytu Polska ma w łonie własnym olbrzymie siły, których dotąd żaden głos sumienny i szczerzy nie wywołał jeszcze. Nietknięta to prawie, równie zewnętrznym, jak wewnętrznym nieprzyjaciołom straszna potęga. Nią Polska powstanie. *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, Warszawa 1986, cyt. Za Analiza tekstów źródłowych z historii, Wyd. Szkolne Omega, Kraków 2001, str. 102*

b) (...) Kraj nasz jest krajem europejskim, los nasz ściśle, niepodzielnie z losem Europy połączony. (...) Polska może być ocaloną tylko przez dwa razem działające środki: wewnątrz przez własny duch i siłę, to jest przez gotowość niezawodną do powszechnego powstania; zewnątrz przez szczęśliwe okoliczności. Obie te przyczyny spotkać się muszą na jej wskrzeszenie. *Fragmenty notatek księcia Adama Czartoryskiego z lat 1836-1837, , cyt. Za Analiza tekstów źródłowych z historii, Wyd. Szkolne Omega, Kraków 2001, str. 102-103*

I. Podaj nazwy ugrupowań Wielkiej Emigracji, których programy prezentują powyższe źródła:

Źródło a).....

Źródło b).....

II. Rozstrzygnij, czy oba ugrupowania prezentują taką samą wizję sposobu odzyskania niepodległości przez Polskę. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Zad. 21. Rozpoznaj wydarzenia, podczas których powstały cytowane teksty: (1 pkt)

Tekst:	Wydarzenie:
(...) Rozmyślne i uporczywe skłanianie poddanych do odmowy pańszczyzny nie znajduje (...) żadnego usprawiedliwienia: ani w jego pozorowanej uniżoności wobec starosty w Tarnowie, ani w jego obłudnym zapewnieniu, że użyje swego wpływu na mające doń zaufanie gromady, aby nakłonić je znów do odrabiania pańszczyzny.	
(...) W pierwszym zaraz dniu jawnego wystąpienia, w pierwszej chwili rozpoczęcia świętej walki Komitet Centralny Narodowy ogłasza wszystkich synów Polski, bez różnicy wiary i rodu, pochodzenia i stanu, wolnymi i równymi obywatelami kraju. Ziemia, którą Lud rolniczy posiadał dotąd na prawach czynszu lub pańszczyzny, staje się odtąd bezwarunkową jego własnością, dziedzictwem wieczystym (...)	
(...) Wyrzeczone na koniec przez samego cesarza Mikołaja słowa, że pierwszy z strony naszej wystrzał stanie się na zawsze zatracenia Polski hasłem, odejmując nam wszelką sprostowania krzywd naszych nadzieję, nie zostawują jak rozpacz szlachetną. Naród zatem polski, na sejm zebrany, oświadcza: iż jest niepodległym ludem i że ma prawo temu koronę polską oddać, którego godnym jej uzna, po którym z pewnością będzie się mógł spodziewać, iż mu zaprzysiężonej wiary i zaprzysiężonych swobód święcie i bez uszczerbku dochowa.	

Cyt. Za: Piotr Galik, *Zrozumieć przeszłość. Lata 1815 – 1939. Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Część 3. Zakres rozszerzony*. Wyd. Nowa Era, Warszawa 2014, str.155

Oraz: Wojciech Kalwa, *Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia. Zeszyt ćwiczeń z tekstami źródłowymi, klasa 2 liceum i technikum*, Wyd. Stentor, str. 166, 170

Zad. 22. (2 pkt)

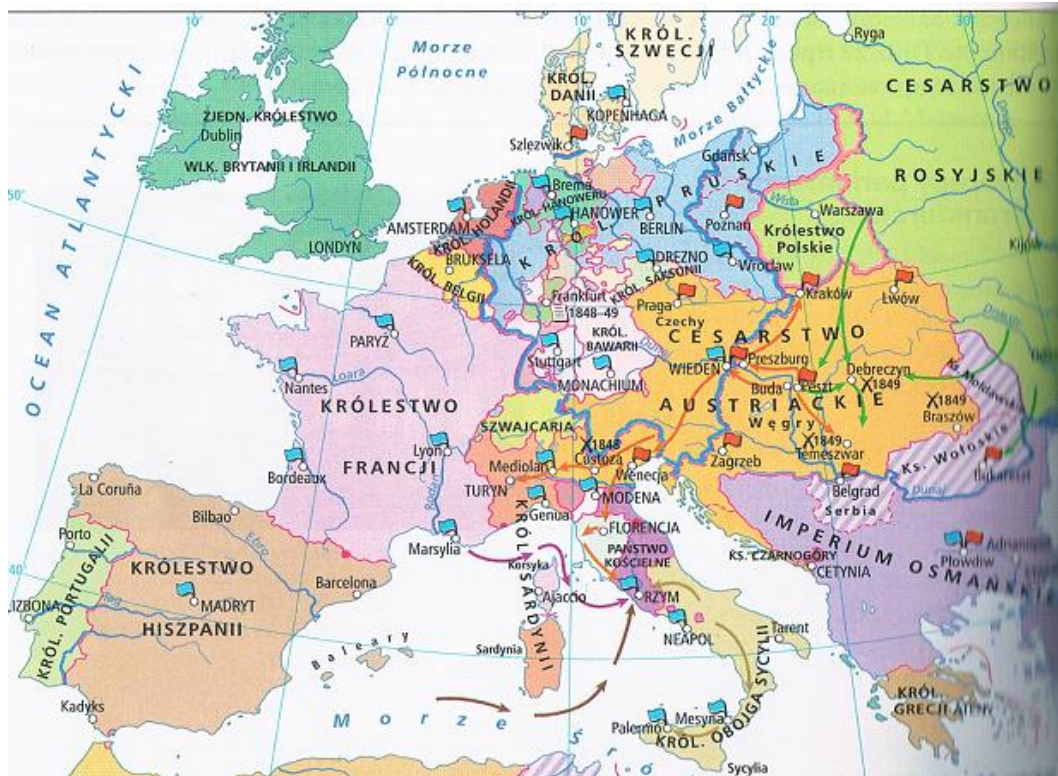
I. Rozstrzygnij, czy cytowany utwór (źródło a) oraz mapa (źródło b) dotyczą tego samego okresu historycznego. Odpowiedź uzasadnij.

a) Pod Devą i Vizakną
Dni cztery bito z dział
Bój toczył się zażarty
I trupów urósł zwał. (...)

O Bemie, dzielny wodzu
O, generale mój!
Twej duszy wielkość czuję,
Gdy idziesz z nami w bój.(...)

Cyt. Za: *Historia. Arkusze egzaminacyjne*. Wydawnictwo Szkolne Omega, Kraków 2010, str.188.

b)

Mapa, : Piotr Galik, Zrozumieć przeszłość. Lata 1815 – 1939. Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Część 3. Zakres rozszerzony. Wyd. Nowa Era, Warszawa 2014, str. 68.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

II. Wyjaśnij, jaką funkcję pełnił Józef Bem podczas opisywanego w źródle a) wydarzenia.

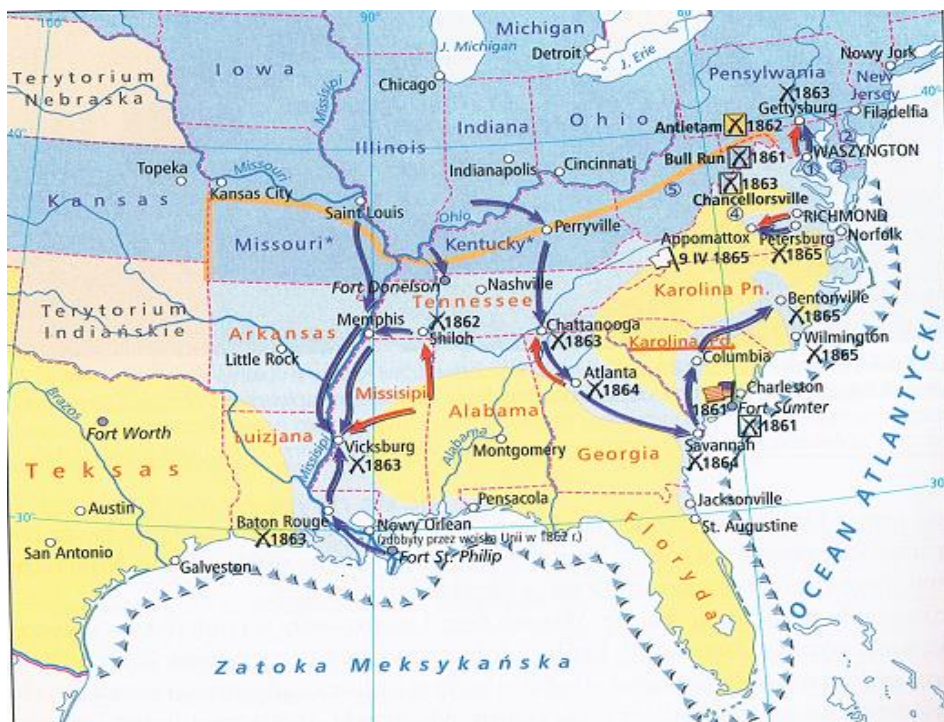
.....
.....
.....

Zad. 23. Na podstawie źródeł wykonaj polecenia: (2 pkt)

a) (...) Ze względu na nasze sumienie oraz na przyjacielskie stosunki istniejące między mocarstwami a Stanami Zjednoczonymi oświadczamy, że będziemy uważać wszelkie próby rozszerzenia ich systemu na którąkolwiek część tej półkuli za niebezpieczną dla naszego spokoju i naszego bezpieczeństwa. (...) Polityka, jaką prowadzimy w stosunku do Europy od początku wojen, które tak długo zaprzętały tę część globu, pozostała ta sama; polegała ona na niewtrącaniu się w sprawy wewnętrzne jakiegokolwiek państwa, na uważaniu rządu de facto za rząd prawowity względem nas. (...)

cyt. Za: : Wojciech Kalwat, Poznać przeszłość, zrozumieć dziś, Historia. Zeszyt ćwiczeń z tekstami źródłowymi, klasa 2 liceum i technikum, Wyd. Stentor, str.174.

b)

Mapa, Piotr Galik, Zrozumieć przeszłość. Lata 1815 – 1939. Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Część 3. Zakres rozszerzony, str.164.

I. Podaj nazwę doktryny prezentowanej w źródle a)

Nazwa:

.....

II. Rozstrzygnij, czy cytowany tekst powstał przed wydarzeniem ilustrowanym mapą ze źródła II. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

.....

Uzasadnienie:

.....

Zad. 24. Na podstawie źródeł wykonaj polecenia: (2pkt)

a)

Piotr Galik, Zrozumieć przeszłość. Lata 1815 – 1939. Podręcznik do historii dla liceum ogólnokształcącego i technikum. Część 3. Zakres rozszerzony, str. 440

b)

14 maja.

Piątek przed południem. Trzeci dzień walk. Zdobycie Belwederu, rezygnacja prezydenta RP i rządu.

Do P. Marszałka Józefa Piłsudskiego!

Przed chwilą oddziały wojska słuchające rozkazów Pana Marszałka weszły pod dowództwem majora do budynku sejmowego, na terytorium którego nietykalności jestem zobowiązany bronić. Nie mogąc przeciwstawić się fizycznie sile zbrojnej, muszę się ograniczyć do wyrażenia jak najostrejszego protestu.(...)

Maciej Rataj, Marszałek Sejmu.

Cyt. Za: Wiek XX w źródłach, Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów. Opracowali Melania Sobańska – Bondaruk, Stanisław Bogusław Lenard, Wydawnictwo Naukowe PWN, str.160.

I. Zinterpretuj wymowę prezentowanej karykatury odwołując się do jej elementów graficznych:

.....
.....
.....

II. Rozstrzygnij, czy zjawisko prezentowane w źródle a) miało wpływ na wydarzenie, o którym mówi źródło b). Odpowiedź uzasadnij

.....
.....
.....

Zad.25. Na podstawie źródeł wykonaj polecenie: (1pkt)

a)(...)Jest zasadą Karty Atlantyckiej, że wszystkie narody mają prawo wybrać sobie taką formę rządu, pod jaką pragną żyć, oraz że przywróci się prawa suwerenne i własny rząd tym ludom, które zostały pozbawione ich przez narody napastnicze.(...)

Sprawozdanie z konferencji jałtańskiej z 11. 02. 1945r.,

Melania Sobańska – Bondaruk, Stanisław Bogusław Lenard, Wiek XX w źródłach, Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998, str.227

b)(...) Polacy? Chodzi tylko o to
Żeby gdzieś w końcu mogli żyć!
Z tą Polską zawsze są kłopoty
Kaleka troszczy się i drży
Lecz uspokaja ich gospodarz
Pożółkły dłonią głaszcząc wąż
Mój kraj pomocną dłoń im poda
Potem, niech rządzą się, jak chcą
Nie miejcie żalu do Churchilla
Nie on wszak za tym wszystkim stał
Wszak po to tylko był Triumwirat
By Stalin dostał to, co chciał
Komu zależy na pokoju
Ten zawsze cofnie się przed gwałtem
Wygra, kto się nie boi wojen
I tak rozumieć trzeba Jałtę(...)

Jacek Kaczmarski, Jałta , fragmenty tekstu

Rozstrzygnij, czy wymowa obu tekstów jest jednakowa? Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

.....
.....
.....

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Zad.26 Zadanie zawiera pięć tematów dłuższej wypowiedzi pisemnej. Wybierz jeden z nich.(0-12pkt):

I. Aleksander Wielki i Juliusz Cezar. Scharakteryzuj działalność dwóch wybitnych przywódców starożytności.

II. Przedstaw genezę i scharakteryzuj funkcjonowanie społeczeństwa feudalnego. W pracy wykorzystaj dołączone materiały źródłowe.

III. Scharakteryzuj politykę dynastyczną Jagiellonów i Habsburgów w XV –XVI wieku. W pracy wykorzystaj dołączone materiały źródłowe.

IV. Scharakteryzuj przemiany gospodarcze i społeczne, będące konsekwencją rewolucji przemysłowej.

V. Polskie miesiące – scharakteryzuj kryzysy polityczne w PRL w latach 50-tych – 80-tych XX wieku.

Materiały źródłowe do tematu II:

a)

Dostojnemu panu (temu a temu) ja zaś (ten a ten). Ponieważ jest doskonale znane, że nie posiadam niczego co pozwoliłoby mi wyżywić się i odziać, dlatego też zwróciłem się do waszej łaskawości i postanowiłem, że powinienem oddać się i powierzyć waszej opiece(...) Winnicie mnie wspierać i wspomagać tak wyżywieniem jak i odzieżą, abym mógł stosownie do tego służyć wam i być użytecznym; a póki będę żył winienem wam służbę i posłuszeństwo na prawach wolnego człowieka i nie jestem w mocy za żywota mego uwolnić się spod waszej władzy i opieki (...). Stąd ułożono się, że gdyby jeden z nas naruszył tę umowę (taką a taką), sumę solidów zapłaci drugiej stronie, sama zaś umowa niechaj trwale pozostaje w mocy.

Formulae Visigothicae, cyt. Za Ireneusz Wywiął, Zdaj maturę, Historia, Zakres podstawowy i rozszerzony, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro, Warszawa 2004., str. 131.

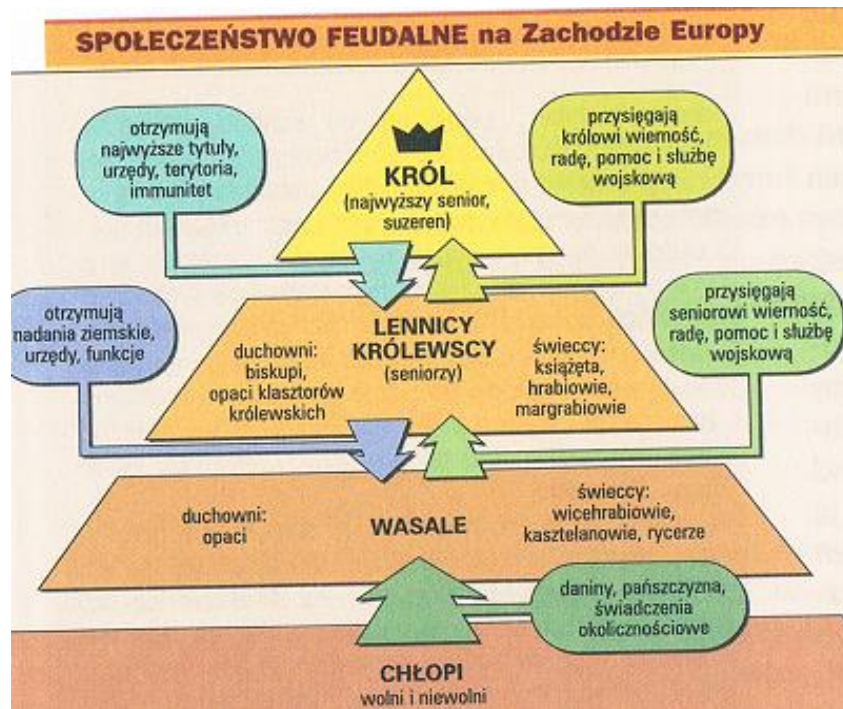
b)

2. Wolą naszą jest, aby w naszym królestwie każdy wolny człowiek miał seniora w naszej osobie lub w naszych wasalach.

3. Nakazujemy również, aby żaden człowiek bez słusznej przyczyny nie porzucał swego seniora oraz aby żaden inny nie przyjmował go poza wypadkami objętymi zwyczajem istniejącym za czasów naszych przodków.

Kapitularz Karola Łysego z 847 roku, , cyt. Za Ireneusz Wywiął, Zdaj maturę, Historia, Zakres podstawowy i rozszerzony, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro, Warszawa 2004., str. 132.

c)

d)

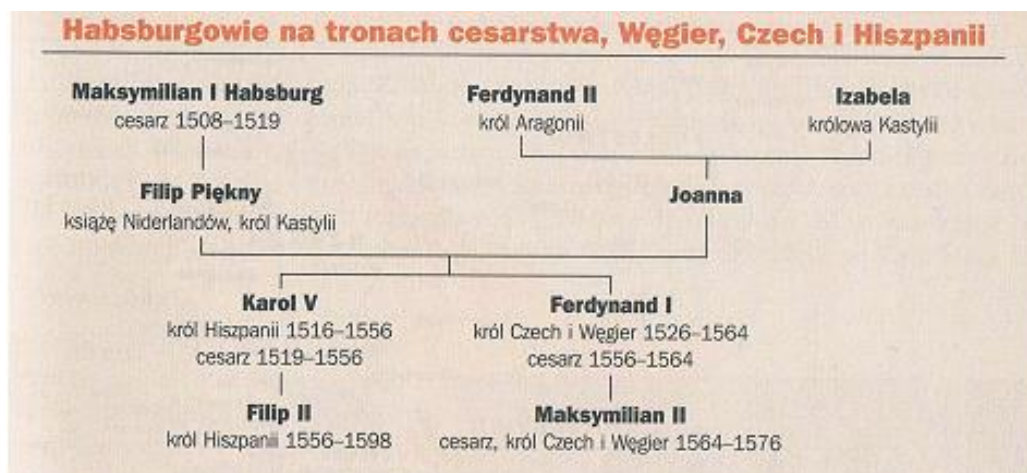
Ilustracja, *Zwierciadło saskie*. Ilustracje za: Halina Manikowska, *Historia dla maturzysty, Średniowiecze*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2006, str .86, 87.

Materiały źródłowe do tematu III:

a)

b)

Tablice genealogiczne za: Jarosław Czuby, *Historia dla maturzysty. Nowożytność. Zakres rozszerzony, liceum ogólnokształcące*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2005 rok, str. 110, 113.

c)

„Bella gerant alii, tu, felix Austria, nube”

(Niech inni prowadzą wojny, ty, szczęśliwa Austrio, zaślubiaj). – dewiza dynastii Habsburgów.

